

Jadwiga Sadowska

Forum Bibliotek Medycznych 2013 R. 6 nr 1 (11)

Forum Bibliotek Medycznych 6/1 (11), 580-584

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

RECENZJA

Prof dr hab. Jadwiga Sadowska
Białystok – UwB

RECENZJA *FORUM BIBLIOTEK MEDYCZNYCH* 2013 R. 6 NR 1 (11)

Jedenasty numer *Forum Bibliotek Medycznych* otwiera przedmowa kierownika Katedry Historii Nowożytnej w Instytucie Nauk Historycznych na Wydziale Nauk Historycznych i Społecznych UKSW w Warszawie księdza profesora Józefa Mańdzuka oraz prezentacja aktualnego zeszytu dokonana przez redaktora naczelnego doktora Ryszarda Żmudę. Artykuły zostały pogrupowane w kilka działów tematycznych: Uczelnie; Bibliotekarze; Internet; Czasopisma; Biblioteki; Archiwa; Muzea; Sprawozdania; Informatory; Słownik pracowników bibliotek medycznych; Bibliografie.

Część merytoryczną zeszytu rozpoczyna obszerny, kilkudziesięciostronicowy artykuł profesora Jana Bernera (*Akademicka droga łódzkiej medycyny*) poświęcony historii obecnego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi powstałego z połączenia dwóch uczelni - Akademii Medycznej i Wojskowej Akademii Medycznej. Jest to historia kształcenia medycznego w Łodzi formalnie rozpoczynająca się od roku 1945, tj. od powołania Wydziału Medycznego na Uniwersytecie Łódzkim. Jednakże jej źródła są znacznie wcześniejsze, sięgające co najmniej drugiej połowy XIX wieku, a nawet wcześniej. Autor przedstawia całą plejadę osób – rektorów, dziekanów, profesorów, którzy pracowali w AM i WAM, budując prestiż łódzkiego szkolnictwa medycznego. Artykuł stanowi rodzaj opracowania monograficznego, a jednocześnie informatora, ale przede wszystkim jest dokumentacją rozwoju medycyny akademickiej w Łodzi, bogato ilustrowaną zdjęciami osób związanych z obu uczelniami. Wypadałoby zachęcić inne ośrodki akademickiego kształcenia medycznego w Polsce, aby takie opracowania o swoich uczelniach przygotowały i zamieściły na łamach *FBM*.

W dziale Bibliotekarze są dwa artykuły. Pierwszy, autorstwa dr Danuty Konięcej pt. *Informowanie społeczeństwa powinnością bibliotekarza i pracownika infor-*

macji naukowej. Na marginesie poglądów Abrahama Flexnera przedstawia sylwetkę amerykańskiego pedagoga i reformatora szkolnictwa medycznego w Stanach Zjednoczonych, autora publikacji o szkolnictwie medycznym w Ameryce i Europie, którego prace miały istotny wpływ na organizację szkolnictwa medycznego oraz kształcenie lekarzy i innych pracowników służby zdrowia. Warto podkreślić, że Flexner określił cechy zawodów społecznych, do których należy zawód lekarza, ale również bibliotekarza. Według Flexnera zawody te wymagają stałego doksztalcania się, są bardziej praktyczne niż teoretyczne, a motywacją do ich uprawiania jest altruizm i praca dla dobra społecznego. Zwróćmy uwagę na jeszcze jeden pogląd wyrażony przez Flexnera: „proces kształcenia wymaga małych klas, szczególnej uwagi personelu oraz interaktywnych relacji między nauczycielem i uczniem”. Od sformułowania tych poglądów mija prawie 100 lat, a nie straciły one swojej aktualności.

Drugi artykuł w tym dziale, autorstwa Mirosława Ziółka i Marka Dubińskiego pt. *Bibliotekarze dyplomowani Politechniki Wrocławskiej – ich pozycja i status w środowisku bibliotekarskim* dotyczy działalności tej grupy zawodowej w bibliotece akademickiej. Artykuł jest głosem w dyskusji nad statusem bibliotekarzy dyplomowanych w związku z przeprowadzoną w 2012 roku przez ministra sprawiedliwości deregulacją zawodów. Na przykładzie bibliotekarzy dyplomowanych pracujących w Bibliotece Głównej i Ośrodka Informacji Naukowo-Technicznej Politechniki Wrocławskiej autorzy omówili działalność tej grupy pracowniczej, oczekiwania dyrekcji wobec niej, przedstawili kryteria oceny, zarysowali przyszłe kierunki rozwoju w kontekście nowych zadań Środowiskowej Biblioteki Nauk Ścisłych i Technicznych na potrzeby programu Innowacyjna Gospodarka, która ma wspierać współpracę nauki z przemysłem.

Kolejne trzy artykuły, umieszczone w dziale Internet, dotyczą nowych technologii. W pierwszym z nich, Agata Trojanowska (*Informacja medyczna w Internecie*) prezentuje internetowe źródła informacji medycznej. Jest ich wiele, zarówno w kraju, jak i za granicą. Autorka wybrała, jej zdaniem, najbardziej przydatne. Są to portale i strony internetowe organizacji polskich: Ministerstwa Zdrowia; Polskiego Towarzystwa Kardiologicznego; Portalu Farmaceutyczno-Medycznego i organizacji zagranicznych oraz międzynarodowych: World Health Organization; SLACK Incorporated; The Health On the Net Foundation; brytyjski National Health Service.

Drugi artykuł dotyczy wpływu Internetu na sport, autorstwa Grażyny Prokurat. Autorka dowodzi, że rynek sportu jest rozwojowy, jego globalna wartość konsumpcyjna rośnie, a przyczynia się do tego m.in. Internet. Starła się odpowiedzieć na pytanie, w jaki sposób Internet, jako nowe medium wpływa na szeroko rozumianą dziedzinę sportu.

Trzeci artykuł, czworga autorów: Tuulevi Ovaska (Finlandia), Marie Klåberg (Szwecja), Witolda Kozakiewicza i Bogumiły Bruc (*The success story*

of the menu – how health libraries shared an innovative marketing tool), opublikowany w języku angielskim dotyczy sposobu przekazywania informacji w Internecie przez biblioteki medyczne. Autorzy odwołują się do doświadczeń bibliotek fińskich, szwedzkich i polskich, zwracając uwagę na popularyzację bibliotek w środowisku przez dobre sterowanie informacją w Internecie.

W dziale Archiwa zamieszczony jest bardzo wartościowy z informacyjnego i merytorycznego punktu widzenia artykuł *Anna Kozłowska* dotyczący państwowych archiwów centralnych, tj. Archiwum Głównego Akt Dawnych, Archiwum Akt Nowych oraz Narodowego Archiwum Cyfrowego. Zasób archiwów centralnych stanowią materiały wytworzone przez naczelne i centralne organy władzy i administracji rządowej, centralne jednostki organizacyjne, osobistości życia politycznego i kulturalnego. Archiwum Główny Akt Dawnych gromadzi dokumentację wytworzoną do roku 1918, Archiwum Akt Nowych przechowuje i udostępnia akta powstałe po roku 1918, natomiast Narodowe Archiwum Cyfrowe specjalizuje się w gromadzeniu i przetwarzaniu dokumentacji audiowizualnej z XIX i XX wieku (głównie fotografii) oraz materiałów elektronicznych. Autorka charakteryzuje te instytucje przedstawiając ich historię, typy gromadzonych materiałów oraz dostęp do nich.

Biblioteki, to najbardziej rozbudowany dział w prezentowanym numerze. Zamieszczono tu 9 artykułów dotyczących bibliotek, w tym 4 bibliotek medycznych (w Gdańsku, Szczecinie, Warszawie, Krakowie) oraz 5 innych (Gliwice, Olsztyn, Łódź, Lublin, Malbork). Wydaje się, że lepsza byłaby inna kolejność tekstów, może w podziale właśnie na biblioteki medyczne i inne. W tej ostatniej grupie obok siebie powinny się znaleźć artykuły o kulturze organizacyjnej (*Ewa Rudnickiej*) i zarządzaniu (*Tomasz Piestrzyński*).

Piotr Krąpiec (*Zeskanowaliśmy, zdigitalizowaliśmy i opublikowaliśmy czyli cenne zbiory Biblioteki Głównej Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego na jedno kliknięcie*) charakteryzuje Pomorską Bibliotekę Cyfrową, utworzoną w 2010 roku. W ramach projektu udostępniono ponad 800 pozycji. Autor podał przykłady publikacji z zakresu medycyny zasługujących na szczególną uwagę ze względu na treść, unikatowość lub znaczenie dla historii medycyny (np. z 1591 roku *Nauka o morowym powietrzu na czworych księgach rozłożona* Piotra Umiaszowskiego lub pochodzący z XVII wieku *Zielnik* Szymona Syreńskiego – lekarza, botanika, profesora Akademii Krakowskiej). Artykuł powinien zainteresować zwłaszcza badaczy historii nauk medycznych.

Kolejne trzy artykuły dotyczą kolekcji starych druków. Trzeba też dodać, że wszystkie artykuły zawierają ilustracje. *Piotr Kulak*, w artykule *Nie tylko wartość merytoryczna – o walorach artystycznych starych druków medycznych w Bibliotece Głównej Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego* skupia się na unikalnych starych drukach znajdujących się w zbiorach tej biblioteki, które są cenne ze względów edytorskich i typograficznych. Autor zamieścił i omówił przykładowe strony tytułowe, typy opraw oraz różne formy ilustracji.

Podobnym aspektem zbiorów bibliotecznych zajmuje się Aleksandra Siuciak (*Biblioteka Muzeum Zamkowego w Malborku*). Autorka przedstawia historię księżnicy, jej działalność oraz księgozbiór, eksponując najcenniejsze egzemplarze. Szczególne miejsce w księgozbiorze biblioteki zajmują tzw. *marienburgensia*, zawierające książki pozostałe z dawnych, przedwojennych zbiorów znajdujących się na zamku w Malborku.

I trzeci tekst, interesujący artykuł Aleksandry Kojder dotyczący starych księgozbiorów Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego (*Starodruki w zbiorach Biblioteki Głównej Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego w Szczecinie*). Tu także mamy przykłady cennych i unikalnych ksiąg, w tym kompendiów medycznych, z których najstarsze polskie zostało wydane w 1767 roku w drukarni na Jasnej Górze w Częstochowie. Jest to dzieło *Compendium medicum auctum. To jest krotkie zebraniey opisanie chorob, ich rożności, przyczyn, znaków, sposobow do leczenia...*

Artykuł Ewy Dąbrowskiej *Miejsce Biblioteki Collegium Medicum UJ w sieci biblioteczno-informacyjnej Uniwersytetu Jagiellońskiego i jej współpracy z Biblioteką Jagiellońską* daje charakterystykę tej, w przeszłości samodzielnej, akademickiej biblioteki medycznej, a od 20 lat biblioteki pozawydziałowej, współpracującej z Biblioteką Jagiellońską i współtworzącej razem z ponad 40 bibliotekami wydziałowymi i instytutowymi system biblioteczno-informacyjny UJ.

Dyrektor Krzysztof Ziolo (*Biblioteka Główna Politechniki Śląskiej w Gliwicach*) przedstawia Bibliotekę, eksponując zwłaszcza jej budynek oraz najnowsze wyposażenie techniczne. Podobny charakter ma artykuł dyrektora Mariana Butkiewicza (*Biblioteka Główna Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie*). Oba artykuły są bogato ilustrowane zdjęciami.

Odrębny charakter mają artykuły dotyczące organizacji i zarządzania w bibliotece oraz kultury organizacyjnej. Tomasz Piestrzyński na przykładzie Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego zajmuje się sprawami kontroli zarządczej i zarządzania ryzykiem w bibliotekach akademickich. Jest to zagadnienie prawno-organizacyjne, które ma ułatwiać kadrze kierowniczej zarządzanie biblioteką i osiągnięcie zamierzonych celów.

Ewa Rudnicka w artykule zatytułowanym *Zmiany kultury organizacyjnej biblioteki na przykładzie Biblioteki Uniwersyteckiej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie* odwołując się do literatury, pokazuje przemiany kultury organizacyjnej Biblioteki zachodzące w systemie informacyjno-bibliotecznym po otwarciu nowego gmachu. Autorka pokazuje też zmiany wizerunku bibliotekarzy, ich kompetencji zawodowych i postaw jako cenną część kapitału firmy.

W dziale Muzea zamieszczono 5 bardzo interesujących tekstów z zakresu historii muzealnictwa farmaceutycznego i medycznego. Wszystkie artykuły wzbogacone są ilustracjami wyposażenia wnętrza aptecznych, mebli, przyrządów medycznych i utensyliów farmaceutycznych. Są to muzea farmacji: Uniwersytetu Jagiellońskiego (Zbi-

gniew B e l a), Akademii Medycznej i Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (Katarzyna H a n i s z), Muzeum Polskiej Wojskowej Służby Zdrowia Wojskowej Akademii Medycznej w Łodzi (Czesław J e ś m a n), Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu (Anna P o n i e d z i a ł e k), Muzeum Farmacji im. mgr Antoniny Leśniewskiej - Oddział Muzeum Historycznego m.st. Warszawy (Iwona A r a b a s , Magdalena C i e p ł o w s k a). Teksty dotyczące muzealnictwa medycznego, to nie tylko losy instytucji, ale również historia ludzi organizujących je, historia eksponatów, a także aktualnie prowadzona działalność naukowa, popularyzatorska i oświatowa, co autorzy tekstów starali się opisać.

Materiały tego działu uzupełnia obszerny artykuł Anny A j d u k i e w i c z - T a r k o w s k i e j Informator o muzeach medycznych i farmaceutycznych w Polsce zamieszczony w dziale Informatory.

Ponad 200 stron zajmują biogramy Słownika pracowników bibliotek medycznych. Jest to inicjatywa niezwykle cenna i godna naśladowania. Zamieszczone w *FBM* zdjęcia, życiorysy oraz bibliografie publikacji pozwalają poznać osoby żyjące i nie zapomnieć o tych, którzy odeszli. To ważna działalność dokumentacyjna Redakcji.

Dokumentacyjny charakter jedenastego rocznika *FBM* widoczny jest także w dziale Czasopisma, w którym dr Ryszard Ż m u d a przedstawia popularnonaukowe, informacyjne czasopismo Uniwersytetu Medycznego w Łodzi *Kronikarz za okres 2002-2012*. Artykuł ilustrowany jest zdjęciami redaktorów i współpracowników pisma, a także zdjęciami okładek. Numer *FBM* zamyka obszerna i starannie wykonana bibliografia zawartości „*Kronikarza*” w opracowaniu Piotra Tomasza C i c h o c k i e g o .

Podsumowując, trzeba podkreślić, że przedstawiony numer „*Forum Bibliotek Medycznych*” zawiera wiele interesujących materiałów, skierowanych zwłaszcza do osób interesujących się historią nauk medycznych, historycznymi zbiorami muzealnymi i bibliotecznymi.

W przedmowie do omawianego numeru książd profesor Józef M a n d z i u k napisał „Każde czasopismo naukowe przyczynia się do rozwoju kultury, która jest własnością człowieka. [...] Od 2008 r. na polskim rynku wydawniczym ukazuje się systematycznie czasopismo „*Forum Bibliotek Medycznych*”, na łamach którego podejmowana tematyka powinna być inspiracją dla pracowników bibliotek naukowych innych typów. Artykuły opracowywane w aspekcie historycznym oraz informujące o bieżącej działalności wielu instytucji, m.in. archiwów, bibliotek, muzeów są cennym źródłem informacji dla Czytelników. Ponadto materiały bibliograficzne, biograficzne, dydaktyczne, informacyjne i konferencyjne stanowią ważną dokumentację aktywności środowiska medycznego”.

Słowa te dokładnie odpowiadają zawartości jedenastego numeru czasopisma.